

Forfatter: Ulfeldt, Leonora Christina

Titel: Udrag fra Jammers Minde og andre selvbiografiske Skildringer

Citation: Ulfeldt, Leonora Christina: "Jammers Minde og andre selvbiografiske Skildringer", i Ulfeldt, Leonora Christina: *Jammers Minde og andre selvbiografiske Skildringer*, udg. af JOHS. BRØNDUM-NIELSEN ; C. O. BØGGILD-ANDERSEN , Rosenkilde og Bagger, 1949, s. 338. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-leonora01-shoot-idm140124509109280/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Jammers Minde og andre selvbiografiske Skildringer

XIV. med ny Projekter, syntes ved denne Lejlighed noget mere reserveret, men gav dog en Række Oplysninger om Forhold og Personer i Danmark. Bl. a. meddelte han, at otte af de fornemste danske Adelsmænd for ikke længe siden havde henvendt sig til Venner af hans Hustru og begæret, at han vilde komme hjem og overlægge med dem, hvorledes de skulde befri sig for Frederik III.s Aag. Han tilbød, hvis Kurfyrsten ønskede det, at komme til Berlin for at drøfte Sagen. 24. Juli 1663 dømte Højesteret ham som skyldig i højeste Grad af Majestætsforbrydelse til at have Liv, Adelskab og Ejendom forbrudt. — Under Forhørene i Blaataarn nægtede L. Chr. at kende noget til, at hendes Mand havde indladt sig i landsforræderiske Forhandlinger med Brandenburg (S. 124 f., 132 ff.), og hun gentog Benægtelsen i »Jammers-Minde«s Fortale til hendes Børn (S. 96 f.). Hvor meget hendes forstyrrede Mand har robet for hende af Indholdet af Samtalerne med v. Spaen, under hvilke hun ikke var til Stede, vides ikke. At den højt begavede Kvinde intet som helst skulde have anet derom, er dog lidet troligt, og hun havde i 1650erne gik Sveriges Ærinde, og siden under Malmoprocessen stillet sig fuldt ved hans Side. En Sag for sig er, at hun havde Grund til, hvis hun kendte Ulfeldts Udtalelser til Brandenburgeren, at tillægge dem liden Betydning for Begivenhedernes Udvikling. Hvorledes hendes Stemning var i Foraaret 1665, fremgaar af et Brev til Dr. Otto Sperling d. æ., dat. Brugge 27. April 1665. Hun skriver her: »Dersom os er endnu længere Liv forelagt, da tror jeg, at Lykken os endnu noget balotterer [d. e. tildeler]. Det er Sagen, som store dybe Tanker forsaarsager, derfor vil jeg bryde det der af og slutte med Guds Velsignelse, som jeg ønsker Eder og min lille [d. e. hendes yngste Søn Leo], og glæder mig, at han holder sig saa vel og lystig. Kan jeg ikke hævne mig, saa kan han maaske gøre det en Dag; var jeg endda vis paa det, saa vilde jeg dø med et content [d. e. tilfreds] Hjerter, naar det skal være...«

Side 44: den 24. Maj 1665: Datoen for Afrejsen til England sætter L. Chr. i Alterklæderandnoterne fra 1686 (se S. 300) til 13. Maj 1665. Gaar man ud fra, at hun paa dette Sted i Selvbiografien anvender den i Flandern da brugelige gregorianske Tidsregning, der i 17. Aarh. var 10 Dage foran den i Danmark (og England) brugte julianske, bliver Forskellen imidlertid kun én Dag. — den H e r r e m a n d: Kaptajn Jan Marcus Cassetta fra Brugge, der senere gav L. Chr.s Døtre Ly i sit Hus dér. — Kongen ... lovede osv.: Karl II. overdrog Undersøgel-

sen af L. Chrs Gældsfordring, om hvilken han næppe har haft en meget tydelig Erindring, til Statssekretær Sir Henry Bennet, 1663 Baron, senere Earl af Arlington. Denne satte sig i Forbindelse med den danske Konges Resident i London, den hollandskfødte Simon de Petkum (1658—70 Præsident for det første danske Kommercekollegium). Petkum gjorde med Urette gældende, at de Laan, Ulfeldt i 1649 havde ydet Karl, alle stammede fra den danske Konges, ikke fra Rigshofmesterens egen Kasse. Han lod sig dog, skrev L. Chr. 30. Juni fra London til Bennet, overbevise af de Bevisligheder, hun forelagde ham. Ved denne Tid modtog imidlertid Petkum fra Frederik III. Breve af 20. Juni, ledsaget af en kongelig Haandskrivelse til Karl II., der gav Meddelelser om Ulfeldts højforræderiske Forhandlinger med v. Spaen og befalede Residenten at forlange Ulfeldt og L. Chr. udleveret, saafremt de befandt sig paa engelsk Grund. — *afrejses fra London*: 7. Juli rejste L. Chr. over Gravesend til Dover for at vende tilbage til Brugge. Naar hun i Selvbiografien siger, at det var efter hendes Mand's gentagne Opfordringer, udelukker dette næppe, at hun kan have hørt Rygter om Frederik III.s Hevendelse til den engelske Konge. Bevislighederne for Gældsfordringen overgav hun efter Bennets Raad til Londonadvokaten Mowbray. — *en Ordre fra Kongen af England*: 8. Juli udvirkede Petkum en Ordre til Kommandanten paa Dover Castle Kaptajn Strode om at tilbageholde L. Chr. sammen med hendes Mand, hvis han fandtes hos hende, og deres Tjenere, holde hende i strengt Fangenskab (a close prisoner) og sikre sig alle hendes Papirer. Thomas Parnell, som overbragte Ordren, instrueredes om at bistaa ved dens Udførelse; L. Chr. skulde indbydes, om nødvendigt: tvinges til at tage Ophold paa Dover Castle, hvor der skulde sørges for hende paa bedste Maade. 11. Juli førtes hun i Overensstemmelse hermed, uden at gøre Modstand, fra et Værtshus i Dover, hvor hun var taget ind, op paa Slottet. Hendes Papirer beslaglagdes, ogsaa nogle Breve, hun havde kastet i et Kloset. 1. Aug. skrev Bennet til Strode, at Kong Karl var tilfreds med den indkomne Rapport. »Bliv ved med samme Maskespil (the same mask): offentlig at tilkendegive Hans Majestæts Misfornøjelse med alle, som bidrog dertil, især Løjtnanten (Broughton), og dette ganske særligt i Nærværelse af Hr. Casetta, for at han ikke skal fatte Mistanke om nogen Seen gennem Fingre (connivance).« Svarende hertil skrev Petkum 17. Juli til Bennet, at »vort Anslag er vel forberedt (our plot is well laid)«, og at det skulde udføres

paa en saadan Maade, »at Hans Majestæt ikke saas deri (so His Majesty be not seen in it)«. Over for Offentligheden betegnedes L. Chr.s Arrest som fremkaldt ved, at hun manglede Pas. Ogsaa Cassetta skulde efter Ordre holdes fængslet i nogen Tid. Forgæves bad L. Chr. i Breve til Bennet (af 12. Juli og 1. Aug.) og Karl II. (af 16. Juli) om Lov til at fortsætte sin Rejse.

Side 45: Førstesekretæren: Der maa aabenbart menes Bennet. — Viceadmiral Ayscue: Viceadmiral Sir George Ayscue, en af Tidens mest aasete engelske Søofficerer. — Peter Dreyer: Peter Carstensen Dreyer eller Drejer (1628—1703), 1656—1664 Rektor ved Vordingborg Skole, 1663 knyttet som Sekretær til Petkum i London, 1664—68 Sekretær i Danske Kancelli, 1668 Vicelagmand, 1671 Lagmand i Trondhjem Stift. — for Fuchses Død: I et Brev, L. Chr. 16. Juli skrev til Karl II., nævner hun ikke denne Aarsag, men siger, at hun, da Dreyer havde beslaglagt hendes Papirer, havde Grund til at tro, at »min Arrest kunde skyldes nogen Mistanke fra den [d. e. dansk] Side; og skønt jeg har en god Samvittighed over for alt, hvad man kunde opsinde imod mig, saa faar dog Fortiden mig til at frygte Fremtiden.« — Denne Svigagtighed: I »Jammers-Minde«s Fortale (S. 100) udtaler L. Chr. sig med stor Bitterhed om Karl II.s Handlemaade Senere danske Historikere fra og med Holberg har gjort det samme, og det lader sig naturligvis ikke nægte, at den — i Lighed med saa mange fyrstelige Handlinger gennem Tiderne — er præget af en vis Kynisme. Til hans Forsvar kan dog anføres, at en dansk-engelsk Traktat af 1661 forpligtede den danske Konge til at udlevere alle, som havde Andel i Karl I.s Henrettelse, og begge Konger til ikke at tilstaa hinandens »Fjender eller Oprørere« Ophold i deres Lande, at L. Chr. af Frederik III. mistænkte for at være medskyldig i Mandens Forræderi, og at engelsk Statsinteresse i 1663, da der forberedtes meget vigtige Forbundsforhandlinger mellem England og de nordiske Stater, gjorde det svært for den engelske Konge mod sin danske Broders indtrængende Begæring at lade L. Chr. undslippe. Det bør ogsaa nævnes, at han flere Gange lod sine Gesandter til Danmark andrage om en Lettelse i hendes Fangekaar.

Side 46: Efter at hun var holdt i Arrest 17 Dage: Ifølge Breve fra Petkum afsejlede Skibet med L. Chr. fra Dover 28. Juli 1663. Hendes Flugtforsøg synes da at have fundet Sted Natten mellem d. 27. og 28. Hendes Fængsling i Dover fandt, som før nævnt, Sted 11. Juli. — Herremanden: Cassetta. —